Ancient Powers (Ijzertijd)

(CANVAS, 21.7.2024)

Het hele Indische subcontinent is rond 260 v.C. met 20 miljoen inwoners verenigd onder heerser Ashuka. Nadat hij al zijn rivalen uitschakelt krijgt hij wroeging en wendt zich tot een nieuwe filosofie, het boeddhisme. Hij vraagt daarbij ook aan het volk om zich te bekeren. Overal verschijnen er op pilaren in sten gebeitelde regels die dienen nageleefd te worden. Dit worden eeuwige boodschappen voor toekomstige generaties. Het bewind van keizer Ashuka is nu vredig geworden.

Griekenland wordt rond 480 v.C. bedreigd door Perzië. Men begint grote schepen (trirenen) te bouwen. Ze meten 38 m lang en zijn 6 m breed en beschikken over drie rijen roeiriemen. Het bouwen van een boot kost 1 talent (=26 kg zilver als waarde), er worden er 200 gebouwd.

De Perzen komen echter bij verrassing over land en Athene wordt in as gelegd.

Er volgt een zeeslag in de engte van Salamis. De Perzen hebben 3 boten tegen 1 Griekse boot. Ze worden echter in een hinderlaag gelokt en verliezen. Griekenland zou dus niet opgaan in het Perzische rijk. Athene wordt herbouwd in steen en omringd met muren.

Rond 483 v.C. waren er 70 stadstaten gegroeid die met elkaar in een machtsstrijd verwikkeld waren. Athene was koploper. Om aan extra geldmiddelen te geraken bouwen ze in de heuvels rondom ondergrondse tunnels voor de mijnen van Laurion. Het is er zware arbeid, geleverd door slaven. De eerste winning is op lood, dat o.a. voor gereedschappen wordt gebruikt. Nadien wordt er vooral gezocht naar het lucratieve zilvererts dat verder verwerkt wordt in de werkplaatsen van Drymos. Er werd tot 3500 ton zilver gewonnen (=vandaag de waarde van 2 miljard euro).

Rond 316 v.C. breidt Rome uit tot een gebied dat ca een derde inneemt van het Italiaanse schiereiland. In het zuiden wil men ook de opstandige Samnieten onderwerpen. Om de troepen tot daar te krijgen in er deftige wegen nodig i.p.v. de modderige wegen die er nu in de winter zijn. In 312 v.C. wordt de Via Appia gelegd tussen Rome en Capua , een technisch hoogstandje.

De heirbanen worden rechtlijnig afgewerkt, hiervoor wordt al gebruik gemaakt van een meetinstrument, de groma. De Romeinse legioenen kunnen nu vlot naar het zuiden oprukken en nemen Capua in. Later volgt er nog een wegennetwerk in de veroverde gebieden van 80.000 km.

In China is de Handynastie rond 121 v.C. oppermachtig. Er zijn echter invallen vanuit het noorden waarbij de Xiongnu het hebben gemunt op de rijkdommen van de Han. Men beslist om over een afstand van 3500 km een 3 m hoge muur te bouwen uit aarde, grind en riet. Er zijn ook 2500 wachttorens die vuren aansteken bij naderend onheil, waarbij een hooiberg in brand wordt gestoken. Al deze gebeurtenissen vindt men terug op transcripties op bamboelatten. Rond 10 v.C. waren er 60 miljoen mensen in het Chinese rijk.

(CANVAS, 28.7.2024)

Rond 27 v.C. eist ook Rome zijn plaats op in de wereldhandel. Het rijk telt op dat moment 50 miljoen inwoners en in Rome zelf zijn er 1 miljoen. Er wordt geregeerd door keizer Augustus.

Monte Testaccio is een van de vele heuvels rond Rome. Het is echter geen natuurlijke heuvel maar is eigenlijk een afvalberg (54 m hoog) uit afvalscherven. Het zijn restanten van het consumptiegedrag van de Romeinen waarbij tot 7 miljoen liter olijfolie jaarlijks -onder andere uit Spanje- wordt ingevoerd. De olie penetreerde in het aardewerk van de amforen en kruiken waardoor die braken, vandaar de afvalberg. Er werd verder massaal graan uit Egypte, wijn uit Gallië,… ingevoerd.

Rond 100 v.C. regeert de Handynastie ondertussen al een eeuw. China beschikt over koper en goud en heeft geen nood aan handel met de buren. Het rijk heeft wel kampen met plundertochten vanuit het noorden. Keizer Wu gaat in de aanval en zoekt bondgenoten in het westen. Hij bouwt daarom een lange weg doorheen de Gobiwoestijn. De weg is 1700 km lang en gaat tot aan de westelijke grens van China. Overal zijn er posthaltes (bv. Xuangqun) met gebouwen van 50 op 50 m waar een 40-tal mensen werken. Deze belangrijke route trekt ook vooraanstaande personen aa zoals koningen en prinsessen die worden uitgehuwelijkt. Ook handelaars uit het westen komen met paarden, leeuwen, huiden, graan en fruit om te verhandelen.

De Chinezen hebben zelf een uniek handelsproduct ontwikkeld. Uit de cocons van zijderupsen -die later vlinders worden- worden sterke zijdevezels gewonnen. Het wordt een belangrijk handelsproduct dat via de 'zijderoute' per kamelentransport ook Europa zal bereiken. Uit 3000 cocons kan 1 kg vezels gewonnen worden. Het weven zelf is een arbeidsintensieve speciale techniek.

In 168 v.C. sterft een Chinese edelvrouw. Haar tombe in Mawangdui bestaat uit vier kisten die beschermd worden door 5 ton houtskool en verzegeld zijn met klei. Door afgesloten te zijn van lucht zijn tal van zijdestructuren uniek bewaard gebleven.

Rond 130 v.C. heeft India al het Middellandse Zeegebied ontdekt. Het is vredig in de verschillende Indische koninkrijken. Men verhandelt er vis en rijst, ook luxegoederen (parfums, ivoor), maar vooral kruiden zijn een luxe voor de rest van de wereld. Ze worden niet alleen geroemd voor de smaak, maar ook voor toepassing als medicijn en het gebruik als offergaven. De handelstransporten gebeuren via schepen die langs de kustlijn varen, en nu ook via de zijderoute.

Een legende vertelt dat Indische vissers gezeild waren tot Noord-Afrika en Arabië. Bij een schipbreuk nabij Egypte werd een visser gered door Griekse soldaten. In ruil voor een snelle terugvaart naar zijn thuisland, had hij de geheimen van zeenavigatie onthuld aan zijn redders. Hierdoor zouden ook Grieken en Romeinen per schip tot in Indië geraken. Indië zou rijk worden door het uitvoeren van kruiden. O.a. zwarte peper, later het zwarte goud genoemd, was enorm gegeerd.

In deze aflevering wordt vermeld dat het Romeinse rijk in 27 v.C. Gallië bezet, en gans Zuid-Europa en Noord-Afrika maakt deel uit van het rijk. In eerdere afleveringen was gezegd dat er rond 10 v.C. 60 miljoen inwoners in China leefden en 20 miljoen rond 260 v.C. in Indië. Samen is dit voor de Late Ijzertijd zo een 130 miljoen inwoners. Dit stemt goed overeen met een schatting van de wereldbevolking voor het jaar 0 (begin van onze tijdrekening) met tussen de 169 en 297 miljoen inwoners wereldwijd.

(CANVAS, 4.8.2024)

De wereldmachten zijn betrokken in een spel van strategie en geluk. Mislukking leidt tot vergetelheid en dood. Vijanden buiten hun zwakheden uit. Hoe er wordt omgegaan met uitdagingen zal het lot bepalen.

Rond 480 v.C. vallen de Perzen het Griekse vasteland aan bij Thermopyles. Het Griekse leger is in de minderheid en staat tegenover 250.000 Perzische soldaten. Koning Leonidas heeft de beste ervaring met oorlog voeren en opstanden bedwingen. In Sparta waren er al regelmatig opstanden van slaven. De Spartanen kennen een geharde militaire training van jongs af aan en hebben een sterk bewapende infanterie. Er zijn 7000-8000 soldaten uit verschillende Griekse stadstaten die onder leiding staan van de Spartaanse koning. De perzen vallen aan vanuit het noorden. Het slagveld is gelegen tussen de zee en een rotsachtig gebied. Na tal van lijf-aan-lijfgevechten kan er drie dagen worden standgehouden tegen de Perzen. Er blijft dan niet veel meer over van het Griekse leger.

In Indië gebruikt men rond 326 v.C. een ander soort wapen om zich te beschermen tegen invallen uit het noorden van Macedoniërs. Olifanten worden aanbeden als goden en ook ingezet om te strijden. Er worden er een 200-tal gebruikt om de inval van de Macedoniërs af te slaan. Deze keer mislukt dit en vele Indische krijgers worden vertrappeld door hun eigen olifanten. Er is nood aan training om beter te leren omgaan met de sociale en intelligente dieren. Dit vraagt veel tijd en moeite en zal de grootste uitgave binnen het leger worden. Men traint met poppen, maakt plaatharnassen om de olifanten te beschermen en er komt bovenaan een gevechtstoren met boogschutter.

Rond 322 v.C. komt de Maurya-dynastie aan de macht. Later zullen olifanten ook door de Grieken en romeinen worden ingezet. De romeinen zetten ze in op de Britse eilanden. Een Grieks generaal krijgt als bruidsschat bij het huwelijk van zijn dochter 50 olifanten cadeau.

In China zijn er rond 262 v.C. vijanden van binnenuit. Rivaliserende staten voeren oorlog en zetten boerenlegers in. Om ze te voorzien van eenvoudig te gebruiken wapens wordt een kruisboog ontwikkeld. Een exemplaar uit het Provinciaal Museum van Hubei wordt getoond. Ze zijn gemaakt uit hout en hebben een bronzen pal-mechanisme. Men kan schieten tot 200 m ver. Bij de slag in Xiang Ping winnen de Qin met hun kruisbogen. Het bekende terracotta-leger herinnert hier nog aan. De boeren zullen later rechten krijgen.

In Macedonië regeert in 359 v.C. Philippus II. Veel Griekse stadstaten zijn na de vorige slag in Perzische handen. Om deze te heroveren bouwt de koning een nieuw leger. De soldaten dragen een schild van goud en ijzer, een borstplaat van ivoor en goud en hebben een stootwapen. Binnen de 15 jaar is er een unie van Griekse stadstaten opgericht. Zijn zoon zal hem opvolgen.

In 107 v.C. is er in Rome een republiek. Het leger bestaat uit rijke burgers die hun eigen wapens meebrengen. Na elke campagne wordt het leger ontbonden.

Men besluit nu ook te gaan recruteren bij de armere bevolking. De staat betaalt hen een maliënkolder, een helm, een plaatharnas en een rechthoekig schild vervangt de ronde. De dienstplicht bedraagt 16 jaar. Er komt een strikte organisatie met o.a. centurion, cohortes en legioenen. Het onoverwinnelijk leger begint aan de verovering van de rest van Europa. Enkel is Roemenië is er nog weerstand. Keizer Trajanus bouwt een triomfzuil in Rome waarop als een soort filmrol de verschillende oorlogstaferelen worden afgebeeld.

(CANVAS, 11.8.2024)

In Indië kiest men voor een ander systeem van religie om voor recht en orde te zorgen. In 335 v.C. is de macht verbrokkeld. Er zijn kleine koninkrijken in het noorden. De Gupta's winnen er het pleit. De grote heerser wordt Samugradupta. In zijn uitgebreide rijk worden de Veda's als sacrale basis doorgegeven van meester naar leerling. [1]In de rigveda staan rituelen voor het eren van goden, er wordt gesproken over de oorsprong van het universum, en over de organisatie van de maatschappij. De veda-gedichten komen uit de mond, armen, dijen en voeten van de hindoegod. De keizer promoot het hindoeïsme in zijn rijk en het kastensysteem neemt er ingang. De brahmanen zijn de hindoepriesters en ook de keizer wordt als priester beschouwd.

In 221 v.C. strijden verschillende staten i China. De Qin winnen het pleit. De nieuwe keizer zal regeren over 30 miljoen inwoners. Om al deze verschillende culturen te verenigen worden er 36 nieuwe administratieve districten gevormd. Er worden 7000 km nieuwe wegen aangelegd. Voor een uniforme handel en belastingen wordt er een vaste munt ingevoerd, en een lengte/gewicht-eenheid.

[1] Naar analogie met de Keltische druïden?

Op bamboestokken (Provinciaal Museum Hubei) heeft men oude teksten terug gevonden met een soort wetboek met gedragsregels. Dit wordt het legalisme genoemd.

Voor keizer Qinshi wordt na zijn dood een groot mausoleum gebouwd (56 km²). De keizer wordt er begraven met zijn terracotta leger. Er zijn ook ambtenaren afgebeeld bij de beelden, ze hadden een specifieke symbolen zoals een schraapmes om de geschriften op de bamboestokken te kunnen corrigeren. Deze ambtenaren schreven de wetten van het Chinese keizerrijk.

In het Griekse Athene regeren in 514 v.C. de tirannen. Zij zijn aristocraten en fungeren als leider. [2]Op dat moment gaat het om twee broers waarvan een zekere Hippias de echte leider is. Zijn broer is meer een levensgenieter. Na de moord op zijn broer zorgt Hippias voor een wreder bewind. Er breekt opstand uit en Hippias wordt verdreven.

Er komt een andere manier van regeren: democratie. Op de volksvergadering -de Ekklesia- komen op de Atheense Acropolis soms 6000 tot 10.000 mensen samen. Het zijn willekeurig gekozen burgers. Vrouwen of slaven zijn er niet welkom. Het systeem werkt en er start een bloeiperiode.[3]

In China komt de bevolking in 141 v.C. in opstand tegen de Qin. Een nieuwe keizer pakt het anders aan en gebuikt het confusianisme. Keizer Weifeng 'stamt' af van Confusius. Deze Confusius werkt voor de overheid maar wordt op 55-jarige leeftijd verbannen. Zijn leerlingen blijven zijn ideeën over vrede-rust-harmonie verspreiden. Het geeft een houvast voor persoonlijke relaties en voor het leiden van een land. Keizer Wu (?) leert het systeem drie eeuwen later kennen en voert het in als een politiek systeem. De macht van de Handynastie zal stijgen en men regeert nog 400 jaar.

Verschillende oude machten gebruiken dus andere systemen om recht en orde te herstellen:

- De goden in Egypte
- Strenge wetten in China (ook de zachte aanpak)
- Het kastenstelsel in Indië
- De democratie in Griekenland
- Brood en spelen in het Romeinse rijk.

(CANVAS, 25.8.2024)

In Griekenland heeft Alexander de Grote rond 332 v.C. alle Griekse stadstaten verenigd en hij verovert ook grote delen van het Perzische rijk. Egypte is nog onder Perzisch bestuur en Alexander verovert ook dat gebied, hij wordt er tot koning gekroond. Hij sticht Alexandrië als stad als een blijvende herinnering aan zijn macht. Het ganse rijk is ongeveer 5 miljoen km² groot. Hij laat ook zijn oog vallen op Indië. In 13 jaar bereikt hij met zijn leger de Indus maar dan breekt een opstand uit onder zijn soldaten. Alexander trekt zich terug met zijn leger. Wat later sterft hij. De grote Griekse beschaving is nu verleden tijd.

In Egypte wordt na de dood van Alexander een van zijn Griekse generaals, Ptolemaos, de nieuwe farao. Hij kiest als strategie om een grote bouwcampagne te starten. Het volk verwacht dit van een farao. Hij bouwt 1000 km ten zuiden van Alexandrië de tempel van Philae ter ere van Isis.

Ptolemaos en zijn opvolgers heffen hoge belastingen en buiten het rijk uit. In 206 v.C. breekt er een opstand uit. Er zijn ook familieproblemen met veel incest (bv. Ptolemaos VIII huwt met zijn zuster).

[2] Iemand van de Universiteit St. Andreas aan het woord.
[3] Iemand van de Universiteit van Cambridge aan het woord.

De Ptolemeën blijven toch nog 200 jaar aan de macht en zoeken een bondgenoot in Rome. Wanneer in 30 v.C. Cleopatra zelfmoord pleegt betekent dit het einde van het grote wereldrijk.

Marc Van Stappen, www.stap-brug.be, 2024